

9

Kettingopdracht: resultaten van de overlegeconomie

KORTE OMSCHRIJVING VAN DE WERKVORM

Leerlingen beantwoorden in tweetallen één voor één verschillende vragen over de overlegeconomie.

LEERDOEL

De leerlingen leren wat de overlegeconomie inhoudt en welke gevolgen en resultaten deze overlegeconomie kan hebben.

DUUR

30–45 minuten

BRONNEN

Voor deze opdracht is onder meer gebruik gemaakt van informatie op deze website: www.overlegeconomie.nl

WAT DOET U EN WAT DOEN DE LEERLINGEN?

---

1. Kopieer de bladen met kaartjes en knip de kaartjes horizontaal uit. Als u ze daarna over de korte kant omvouwt en lijmt, hebben de kaartjes (op die van u na) een voor- en achterkant. Houd er rekening mee dat alle leerlingen straks een antwoord moeten kunnen krijgen vanuit de klas op de door hen gestelde vraag.
2. Leg de opdracht uit aan de leerlingen: straks leest u de eerste vraag voor. Eén duo heeft het antwoord op deze vraag voor zich liggen. Deze twee leerlingen steken hun hand op en een van hen leest het antwoord voor. Vervolgens draaien ze hun kaartje om, en leest een van hen de vraag op de achterzijde. Degenen die het antwoord op deze vraag hebben, steken hun hand op en lezen het antwoord voor. Et cetera.
3. Houd het eerste kaartje. Schud de andere kaartjes en leg bij ieder duo een kaartje neer met de kant met een antwoord naar boven.
4. Lees de eerste vraag voor.

VARIATIE

Kopieer het antwoordblad en deel het uit. Leerlingen kunnen de antwoorden hierop meeschrijven, zodat ze na afloop alle vragen en antwoorden hebben. De kaartjes staan op volgorde, dat wil zeggen dat de goede antwoorden op de vraag bij ‘achterzijde’ er steeds links-onder staan.

KETTINGOPDRACHT: RESULTATEN VAN DE OVERLEGECONOMIE

1. STARTKAARTJE VOOR DE DOCENT

Vul de volgende zin aan.

Doordat we in Nederland een overlegeconomie en overlegcultuur kennen, ...

VOORZIJD

...kent Nederland relatief weinig arbeidsconflicten. Het aantal stakingsdagen is laag in vergelijking met het buitenland.

ACHTERZIJD

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid kan een cao algemeen verbindend verklaren. Dan geldt die cao voor alle werkgevers en werknemers in een bepaalde bedrijfstak. Wat is hiervan het voordeel?

VOORZIJD

Cao's zorgen voor dezelfde afspraken in één sector en voorkomen daarmee ongewenste concurrentie op het gebied van arbeidsvoorwaarden.

ACHTERZIJD

Hoewel een meerderheid van de werknemers baat heeft bij het bestaan van vakbonden, is maar een kwart van de werknemers aangesloten bij de vakbond. Hoe kun je deze lage organisatiegraad verklaren?

VOORZIJD

Ook werknemers die geen lid zijn van de vakbond profiteren van het werk van de vakbeweging, zoals de afgesloten cao's. Dit noem je ook wel het 'freerider effect'.

ACHTERZIJD

De overheid overlegt in de regel ieder voorjaar en najaar met de sociale partners in de Stichting van de Arbeid. Waarom zou de overheid luisteren naar de adviezen van de werknemers en werkgevers?

VOORZIJD

Steun van de sociale partners is belangrijk voor de overheid, omdat de werkgevers en de werknemers degenen zijn die direct te maken krijgen met nieuwe maatregelen van de overheid. Draagvlak bij de sociale partners zorgt voor rust in de samenleving.

ACHTERZIJD

De overlegeconomie heeft haar meerwaarde wel bewezen, vinden veel mensen. Op welk moment in de Nederlandse geschiedenis zou de overlegeconomie een positief economisch effect hebben gehad?

VOORZIJD

Na WOII kon de Nederlandse economie zich redelijk snel herstellen door de afspraken die werkgevers en werknemers hebben gemaakt. Werknemers accepteerden een lager loon in ruil voor behoud van banen.

ACHTERZIJD

De overlegeconomie kent niet alleen maar voordelen. Wat is een belangrijk nadeel van de overlegeconomie?

VOORZIJD

De overlegeconomie zou leiden tot stroperigheid en traagheid. De overlegeconomie zou een gebrek aan daadkracht in de hand werken. Het zou veel te lang duren voordat er beslissingen genomen worden.

ACHTERZIJD

De overlegeconomie heeft alleen kans van slagen als, ... (vul aan)

VOORZIJD

...de gesprekspartners (werkgevers, werknemers, overheid) zich in willen leven in de positie van de ander. Afspraken tussen de sociale partners zijn vaak compromissen.

ACHTERZIJD

Het woord 'overlegeconomie' valt regelmatig. Maar wat verstaan we daar nu eigenlijk onder?

<p style="text-align: center;">VOORZIJD</p> <p>Werkgeversorganisaties, werknemersorganisaties en de overheid overleggen en onderhandelen met elkaar over onderwerpen als werk en inkomen om zo tot overeenstemming te komen over nieuw beleid.</p>	<p style="text-align: center;">ACHTERZIJD</p> <p>Waarover gaan cao-onderhandelingen?</p>
<p style="text-align: center;">VOORZIJD</p> <p>In een cao staan afspraken over beloning, arbeidsomstandigheden en veiligheid op de werkvloer, arbeidsduur, scholing voor werknemers en vakantiedagen. Over deze onderwerpen gaan de cao-onderhandelingen.</p>	<p style="text-align: center;">ACHTERZIJD</p> <p>Wanneer en met welke reden is de SER opgericht?</p>
<p style="text-align: center;">VOORZIJD</p> <p>De SER is in 1950 opgericht, omdat de overheid het bedrijfsleven meer wilde betrekken bij het stimuleren sociaal-economische beleid.</p>	<p style="text-align: center;">ACHTERZIJD</p> <p>Leg uit hoe loonmatiging zou kunnen leiden tot economisch herstel.</p>
<p style="text-align: center;">VOORZIJD</p> <p>Als de lonen lager zijn, maken bedrijven minder kosten. Prijzen van producten kunnen hierdoor relatief laag blijven. Dit is met name interessant voor exportlanden. De producten kunnen voor een relatief lage prijs verkocht worden in het buitenland.</p>	<p style="text-align: center;">ACHTERZIJD</p> <p>Leg uit dat de economische conjunctuur invloed heeft op de machtsverhoudingen tussen de sociale partners.</p>
<p style="text-align: center;">VOORZIJD</p> <p>In tijden van grote werkloosheid en bezuinigingen (laagconjunctuur) hebben de werkgevers een sterke positie. Werknemersorganisaties zullen meer moeten toegeven aan de eisen van de werkgevers dan in tijden van economische voorspoed (hoogconjunctuur).</p>	<p style="text-align: center;">ACHTERZIJD</p> <p>Leg uit dat afspraken tussen werkgevers en werknemers over lagere lonen vooral gunstig zijn voor een exportland als Nederland.</p>
<p style="text-align: center;">VOORZIJD</p> <p>Door afspraken die in de overlegeconomie worden gemaakt, zoals loonmatiging, dalen de binnenlandse bestedingen. Het geld moet dan verdiend worden door te verkopen in het buitenland. In het buitenland moeten de bestedingen (en dus de lonen) dan wel op peil blijven.</p>	<p style="text-align: center;">ACHTERZIJD</p> <p>Toen het welvaartsniveau in Nederland vanaf de jaren '60 van de vorige eeuw toenam, kwamen er ook meer voorzieningen voor de burger. Ondernemers en vakbonden kregen met meer onderwerpen te maken dan loon alleen. Wat voor soort onderwerpen worden hier bedoeld?</p>
<p style="text-align: center;">VOORZIJD</p> <p>Onderwerpen als pensioenopbouw, rechtspositie van flexwerkers, hoogte en duur van uitkeringen, ziekteverzuim en ontslagrecht.</p>	<p style="text-align: center;">ACHTERZIJD</p> <p>Vergeleken met vroeger zijn er nog maar weinig mensen lid van de vakbond. Wat zou er gebeuren als cao's alleen gaan gelden voor vakbondsleden?</p>
<p style="text-align: center;">VOORZIJD</p> <p>Dat zou de vreemde situatie geven dat voor sommige werknemers bepaalde arbeidsvoorwaarden wel gelden en voor andere werknemers niet. Op termijn leidt dit waarschijnlijk tot een grotere populariteit van de vakbond.</p>	<p style="text-align: center;">ACHTERZIJD</p>

VRAGEN

1. Doordat we in Nederland een overlegeconomie en overlegcultuur kennen,

-----
-----

2. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid kan een cao algemeen verbindend verklaren. Dan geldt die cao voor alle werkgevers en werknemers in een bepaalde bedrijfstak. Wat is hiervan het voordeel?

-----

3. Hoewel een meerderheid van de werknemers baat heeft bij het bestaan van vakbonden, is maar een kwart van de werknemers aangesloten bij de vakbond. Hoe kun je deze lage organisatiegraad verklaren?

-----

4. De overheid overlegt in de regel ieder voorjaar en najaar met de sociale partners in de Stichting van de Arbeid. Waarom zou de overheid luisteren naar de adviezen van de werknemers en werkgevers?

-----

5. De overlegeconomie heeft haar meerwaarde wel bewezen, vinden veel mensen. Op welk moment in de Nederlandse geschiedenis zou de overlegeconomie een positief economisch effect hebben gehad?

-----

6. De overlegeconomie kent niet alleen maar voordelen. Wat is een belangrijk nadeel van de overlegeconomie?

-----

7. De overlegeconomie heeft alleen kans van slagen als, ... (vul aan)

-----

8. Het woord 'overlegeconomie' valt regelmatig. Maar wat verstaan we daar nu eigenlijk onder?

-----

9. Waarover gaan cao-onderhandelingen?

-----

10. Wanneer en met welke reden is de SER opgericht?

-----

11. Leg uit hoe loonmatiging zou kunnen leiden tot economisch herstel.

-----

12. Leg uit dat de economische conjunctuur invloed heeft op de machtsverhoudingen tussen de sociale partners.

-----

13. Leg uit dat afspraken tussen werkgevers en werknemers over lagere lonen vooral gunstig zijn voor een exportland als Nederland.

-----

14. Toen het welvaartsniveau in Nederland vanaf de jaren '60 van de vorige eeuw toenam, kwamen er ook meer voorzieningen voor de burger. Ondernemers en vakbonden kregen met meer onderwerpen te maken dan loon alleen. Wat voor soort onderwerpen worden hier bedoeld?

-----

15. Vergeleken met vroeger zijn er nog maar weinig mensen lid van de vakbond. Wat zou er gebeuren als cao's alleen gaan gelden voor vakbondsleden?

